

The Establishment of Schools of Art and Architecture in Historical Districts as an Opportunity for Facilitating Integrated Urban Governance: A case study of School of Art and Architecture of Yazd in Godal-Mosalla Neighborhood

Seyedeh Nooriyeh Shojaee¹ , Reza Akbari² , Mohammad Reza NoghsanMohammadi³

1. Department of Urban Planning, School of Art and Architecture, Yazd University, Yazd, Iran

Email: 40108594@stu.yazd.ac.ir

2. (Corresponding Author) Department of Urban Planning, School of Art and Architecture, Yazd University, Yazd, Iran

Email: r_akbari@yazd.ac.ir

3. Department of Urban Planning, School of Art and Architecture, Yazd University, Yazd, Iran

Email: mohammadi@yazd.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:

Research Paper

Article History:

Received:

18 July 2025

Received in revised form:

1 October 2025

Accepted:

6 November 2025

Available online:

3 December 2025

Keywords:

Integrated Urban Governance,
Yazd Faculty of Art and Architecture,
University and Urban Governance, Schools of Art and Architecture.

ABSTRACT

The present study aims to analyze the role of schools of art and architecture in facilitating integrated urban governance, with a focus on the case study of the Faculty of Art and Architecture in Yazd. Lack of attention to this role may hinder the effective use of educational and cultural capacities in the governance process and reduce the efficiency of urban policies and programs. The research follows a descriptive and analytical approach, based on qualitative content analysis of related documents and literature. Data were collected using a questionnaire and analyzed through statistical methods such as Cronbach's alpha and one-sample t-test using SPSS software. The results show that schools of art and architecture, particularly in historic urban contexts, can facilitate integrated urban governance by creating cultural and educational environments, organizing conferences and academic events, training graduates, and contributing to restoration projects. These schools can play a strategic role in improving decision-making and contributing to more effective urban policies aimed at sustainable development.

Citation: Shojaee, S. N., Akbari, R., & NoghsanMohammadi, M. R. (2025). The Establishment of Schools of Art and Architecture in Historical Districts as an Opportunity for Facilitating Integrated Urban Governance: A case study of School of Art and Architecture of Yazd in Godal-Mosalla Neighborhood. *Journal of Future City, Indigenous Thought*, 1 (1), 143-156.

<http://doi.org/10.22034/FUTURE.2025.3870>

© The Author(s)

This is an open access article under the CC BY NC license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Publisher: Yazd University

Extended Abstract

Introduction

In today's complex urban environment, the concept of Integrated Urban Governance (IUG) has emerged as a critical model for managing cities through improved coordination, accountability, citizen participation, and inter-institutional collaboration. However, cities with historic urban fabrics, such as Yazd in Iran, often face additional challenges due to fragmented governance structures, preservation pressures, and the rapid pace of urban change. Despite the involvement of municipal bodies and cultural institutions, gaps persist in creating cohesive and responsive governance systems.

This study highlights the untapped role of schools of art and architecture as active stakeholders in enhancing IUG, especially within heritage-sensitive settings. These institutions can foster community engagement, cultural revitalization, and interdisciplinary collaboration, yet their potential remains underexplored in academic and policy circles. Focusing on the Faculty of Art and Architecture in Yazd, this research investigates how such institutions, when embedded in historic urban areas, can contribute to more participatory and integrated planning processes. The study is guided by two main questions:

How do local stakeholders perceive the faculty's influence on facilitating integrated urban governance in Yazd's historic fabric?

How can the establishment of the Faculty of Art and Architecture in the historical district of Yazd strengthen the various components of integrated urban governance and facilitate effective interaction between the university, residents, and municipal authorities?

By addressing these questions, the study aims to generate empirical insights into the role of academic institutions in advancing sustainable, inclusive, and adaptive governance frameworks in historic urban environments.

Methodology

This study adopts a mixed-methods approach, combining both qualitative and

quantitative techniques. In the first stage, primary data was collected using a structured questionnaire administered to a purposive sample of residents and local business owners in the historic district of Yazd. The primary objective of the questionnaire was to assess the perceptions of the respondents regarding governance quality, institutional coordination, citizen participation, and the socio-spatial impacts of the Faculty of Art and Architecture's presence.

To ensure reliability, the internal consistency of the questionnaire was evaluated using Cronbach's alpha. Subsequently, descriptive statistics were used to identify general trends in the data. To test the research hypotheses, one-sample t-tests were employed. These analyses were conducted using SPSS to examine the perceived impacts of the faculty on facilitating integrated urban governance in the historic urban environment.

Results and discussion

The results of the one-sample t-test indicate that the establishment of the Faculty of Art and Architecture in Yazd has had a mixed yet notable impact on integrated urban governance within the historic district. On the positive side, the faculty has strengthened social participation by fostering meaningful interactions among students, faculty members, and local residents, which has enhanced civic engagement and reinforced social cohesion. It has also supported the rule of law by promoting adherence to preservation regulations and architectural standards, and it has contributed to equity through the creation of job opportunities and the distribution of resources within the neighborhood. Moreover, the faculty has played a significant role in cultivating a culture of social responsibility among both residents and students, thereby reinforcing the community's collective awareness and involvement in urban matters.

Conversely, the faculty has been less effective in improving accountability and transparency in urban management. Urban service provision and information dissemination were perceived as weak, and its presence has placed additional pressure

on existing services. Additionally, it has not provided a structured platform for collective decision-making processes. Nonetheless, commercial, tourism, and cultural activities associated with the faculty have had a measurable positive effect on the neighborhood's economic vitality.

Overall, from the residents' perspective, the faculty's presence has contributed positively to integrated urban governance, particularly in participation, rule of law, equity, and social responsibility, although challenges remain in accountability, transparency, and service provision.

Conclusion

The findings of this study indicate that the establishment of the Faculty of Art and Architecture within the historic context of Yazd has had both positive impacts on integrated urban governance and created certain challenges in improving it. This educational institution has been particularly effective in enhancing social interactions, creating employment opportunities, improving the neighborhood's economic conditions, enforcing laws related to historic preservation, promoting architectural and design standards, increasing urban management's commitment to sustainable development, and fostering a culture of social responsibility.

Conversely, its performance in improving urban management accountability, enhancing institutional transparency, developing urban services, and facilitating collective decision-making has been less successful and, in some cases, even assessed negatively. Therefore, it can be concluded that the establishment of the faculty has had the greatest positive impact on the components of participation, accountability, and rule of law, while other dimensions of integrated urban governance also need to be further strengthened.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work declaration of competing interest none.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

استقرار مدارس هنر و معماری در بافت تاریخی فرصتی برای تسهیل حکمرانی یکپارچه شهری مطالعه موردی: دانشکده هنر و معماری یزد در محله گودال مصلی*

سیده نوریه شجاعی^۱، رضا اکبری^۲، محمد رضا نقصان محمدی^۳

۱- گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه یزد، ایران. رایانامه: amiri.he@lu.ac.ir

۲- نویسنده مسئول، گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه یزد، ایران. رایانامه: r_akbari@yazd.ac.ir

۳- گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه یزد، ایران. رایانامه: beyranvand28@gmail.com

چکیده	اطلاعات مقاله
پژوهش حاضر با هدف تحلیل نقش مدارس هنر و معماری در تسهیل حکمرانی یکپارچه شهری با تمرکز بر مطالعه موردی دانشکده هنر و معماری یزد انجام شده است. بی‌توجهی به این نقش می‌تواند مانعی برای بهره‌برداری مناسب از ظرفیت‌های آموزشی و فرهنگی در فرآیند حکمرانی باشد و اثربخشی سیاست‌ها و برنامه‌های شهری را کاهش دهد. این تحقیق به صورت توصیفی و تحلیلی انجام شده و بر تحلیل محتوای کیفی اسناد و مقالات مرتبط تمرکز دارد. در این پژوهش داده‌ها از طریق پرسشنامه گردآوری شده و با استفاده از آلفای کرونباخ و روش تی تک نمونه‌ای در نرم‌افزار SPSS تحلیل شده‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که مدارس هنر و معماری، به‌ویژه در بافت‌های تاریخی، می‌توانند با ایجاد فضای فرهنگی و آموزشی، برگزاری همایش‌ها و نشست‌های علمی، تربیت فارغ‌التحصیلان و مشارکت در پروژه‌های مرمتی، به تسهیل حکمرانی یکپارچه شهری کمک کنند. این نهادها می‌توانند با تقویت پیوند میان دانشگاه، مدیریت شهری و جامعه محلی، به بهبود سیاست‌گذاری، مشارکت شهروندان و توسعه پایدار کمک کنند. دانشکده‌های هنر و معماری به عنوان کنشگران نوظهور شهری می‌توانند نقش مؤثری در بهبود حکمرانی یکپارچه داشته باشند؛ با این حال، بهره‌گیری از این ظرفیت مستلزم سیاست‌گذاری هدفمند و توجه به پیوندهای نهادی و مشارکتی در بافت‌های تاریخی است.	نوع مقاله: مقاله پژوهشی
	تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۴/۲۷
	تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۷/۰۹
	تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۸/۱۵
	تاریخ چاپ: ۱۴۰۴/۰۹/۱۲
	واژگان کلیدی: حکمرانی یکپارچه شهری، دانشکده هنر و معماری یزد، دانشگاه و حکمرانی شهری، مدارس هنر و معماری.

استناد: شجاعی، سیده نوریه؛ اکبری، رضا و نقصان محمدی، محمد رضا. (۱۴۰۴). استقرار مدارس هنر و معماری در بافت تاریخی فرصتی برای تسهیل حکمرانی یکپارچه شهری مطالعه موردی: دانشکده هنر و معماری یزد در محله گودال مصلی. دو فصلنامه شهر آینده، اندیشه بومی، ۱ (۱)، ۱۴۳-۱۵۶.

<http://doi.org/10.22034/FUTURE.2025.3870>

ناشر: دانشگاه یزد

© نویسندگان

* مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد خانم سیده نوریه شجاعی در رشته برنامه‌ریزی شهری به راهنمایی نویسنده دوم و مشاوره نویسنده سوم در گروه شهرسازی دانشکده هنر و معماری دانشگاه یزد می‌باشد.

مقدمه

در سال‌های اخیر، حکمرانی شهری با چالش‌هایی نظیر ریسک، عدم قطعیت و ضرورت توسعه پایدار مواجه شده که ریشه در عوامل گوناگون فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و مالی دارند (فدوی‌نیا و همکاران، ۲۰۲۲: ۸۷۲). در این میان، حکمرانی شهری از تمرکز صرف بر قدرت سیاسی فاصله گرفته و با محوریت ارتقای کیفیت زندگی شهروندان تعریف می‌شود (باستین و همکاران، ۱۳۹۷: ۲). یکی از رویکردهای نوین در این زمینه، حکمرانی یکپارچه شهری است که به‌عنوان مدلی مشارکتی میان دولت، مردم و بخش خصوصی، بر هماهنگی نهادی و کاهش فاصله میان بخش‌های عمومی و خصوصی تأکید دارد (جودکی و قاسم‌پور، ۱۴۰۰: ۲). در بافت‌های تاریخی، این چالش‌ها به دلیل پیچیدگی ساختار نهادی، فرایندهای تصمیم‌گیری چندلایه و ضرورت حفاظت از میراث شهری، نمود بیشتری پیدا می‌کند. نبود انسجام میان نهادهایی چون شهرداری، میراث فرهنگی و سایر سازمان‌ها، مانعی برای تحقق توسعه مؤثر است. با این حال، حکمرانی یکپارچه می‌تواند از طریق ایجاد مشارکت واقعی، شفافیت اطلاعات و هماهنگی نهادی، هم‌زمان دو هدف مدیریت جامع شهری و صیانت از هویت تاریخی را دنبال کند (پورقربان و همکاران، ۱۴۰۱: ۴۴). در این چارچوب، دانشکده‌ها نقش مهمی در پیوند میان نهادهای دولتی و خصوصی ایفا کرده و با ارائه راهکارهای علمی، به مدیریت بهتر، تصمیم‌گیری کارآمد و افزایش مشارکت عمومی در بافت‌های تاریخی کمک می‌کنند. دانشگاه‌ها دیگر نهادهایی منفعل نیستند، بلکه به آژانس‌های فعال تحول شهری تبدیل شده‌اند که با تولید دانش و نوآوری، محرک توسعه اجتماعی و اقتصادی‌اند (حقیقت‌نائینی، ۱۳۹۸: ۱۵۰). نمونه‌ای از این ظرفیت را می‌توان در دانشکده هنر و معماری یزد مشاهده کرد که با استقرار در بافت تاریخی شهر، ارتباط مؤثری با محیط پیرامون برقرار کرده و بر جنبه‌های گوناگون توسعه شهری تأثیر گذاشته است. این دانشکده هر چند با حضور خود فشار بر زیرساخت‌ها، تغییر نامطلوب کاربری‌ها و افزایش قیمت زمین را به دنبال دارد اما از طریق تقویت هویت فرهنگی، ارتقای تعاملات اجتماعی و ایجاد بسترهای آموزشی و فرهنگی، زمینه را برای توسعه پایدار و تقویت حکمرانی یکپارچه در بافت تاریخی یزد را فراهم می‌کند. همچنین می‌تواند در کوتاه‌مدت بر افزایش رویدادهای علمی و حضور بیشتر دانشجویان تأثیر بگذارد و در بلندمدت، به تغییرات ساختاری اقتصادی و فرهنگی و تثبیت نقش دانشگاه در فرایندهای حکمرانی یکپارچه منجر شود. با این حال، عدم بهره‌برداری هدفمند از این ظرفیت می‌تواند مانع استفاده کامل از پتانسیل‌های موجود شود. بر این اساس، هدف پژوهش حاضر بررسی نقش دانشکده هنر و معماری یزد در تسهیل حکمرانی یکپارچه شهری در بافت تاریخی است، با تمرکز بر شاخص‌هایی که به‌صورت مشترک هم در چارچوب حکمرانی یکپارچه و هم در ارزیابی تأثیر استقرار دانشکده اهمیت دارند. بدین منظور جهت انجام پژوهش و حرکت به‌سوی هدف این سؤالات مطرح می‌شود:

۱- نظرات کاربران در مورد تأثیر استقرار دانشکده هنر و معماری بر تسهیل حکمرانی یکپارچه بافت تاریخی شهر یزد چگونه است؟

۲- استقرار دانشکده هنر و معماری چگونه می‌تواند مؤلفه‌های مختلف حکمرانی یکپارچه شهری را تقویت کند و زمینه تعامل مؤثر میان دانشگاه، ساکنان و مدیریت شهری را فراهم کند؟

حقیقت‌نائینی در تحقیقی با عنوان «بررسی تأثیر استقرار مراکز آموزش عالی به‌عنوان پروژه‌های محرک توسعه در بافت‌های تاریخی» به نبال آن است تا مشخص کند که دانشگاه هنر به‌عنوان یک محرک توسعه شهری، با استقرار در باغ ملی شهر تهران چه تأثیری بر محدوده پیرامون خود می‌گذارد. یافته‌های میدانی بیان می‌کند که هم متخصصان و هم شهروندان بر تأثیر قابل‌توجه استقرار کامل دانشگاه بر ابعاد کالبدی، زیرساختی و تغییر نگرش نسبت به محیط توافق دارند. با این حال، کمترین میزان تأثیرگذاری را در زمینه توسعه و بهبود مسائل اقتصادی منطقه مشاهده کرده‌اند. علاوه بر

این، نقش دانشگاه در ارتقای تعاملات بین شهروندان و مسئولان شهری نیز از دیدگاه هر دو گروه در سطح پایینی ارزیابی شده است.

عزیزی و بهرا در مقاله‌ای با عنوان «ارزیابی اثرات پروژه‌های محرک توسعه در محله‌های شهری (نمونه موردی: محله گودال مصلی شهر یزد)» به ارائه چارچوبی جامع برای ارزیابی پروژه‌های محرک توسعه در مقیاس محلی و بررسی اثرات استقرار دانشکده هنر و معماری یزد در محله گودال مصلی پرداخته‌اند. نتایج نشان می‌دهد که پروژه دانشکده به‌عنوان یک محرک توسعه موفق قابل تأیید است و می‌تواند در سایر بافت‌های تاریخی نیز به‌عنوان الگویی برای بازآفرینی شهری مورد استفاده قرار گیرد.

فرناندز اسکوئناس و پینتو در پژوهشی با عنوان «نقش دانشگاه‌ها در بازآفرینی شهری: چارچوب‌بندی مجدد رویکرد تحلیلی» چارچوب مفهومی برای تحلیل نقش مؤسسات آموزش عالی در ابتکارات نوسازی شهری ارائه می‌دهند. این تحقیق بازآفرینی شهرهای در حال افول را به‌عنوان یک بستر استراتژیک برای تحلیل ظرفیت‌های دانشگاه‌ها در این فرآیند در نظر گرفته و نقش آن‌ها را در چهار حوزه اصلی بررسی می‌کند: زیرساخت‌های فیزیکی، منابع انسانی، توسعه اقتصادی و مشارکت مدنی. این چارچوب تحلیلی به شناسایی راهکارهای تلفیق توانمندی‌های دانشگاه در بازآفرینی شهری پرداخته و پیامدهایی را برای نهادینه‌سازی این رویکرد در تصمیم‌گیری‌های شهری ارائه می‌دهد.

مبانی نظری

حکمرانی مفهومی بنیادین است که ریشه‌های آن به آغاز تمدن بشری بازمی‌گردد و بر فرآیندی جامع از هدایت، مشارکت، مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی در سیاست‌گذاری و اجرا تأکید دارد. این مفهوم در شهرسازی به تعامل میان دولت، جامعه مدنی و سایر بازیگران شهری برای تحقق مدیریت مشارکتی و کارآمد در سطوح مختلف شهری اشاره دارد (قاسمی و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۲۰). حکمرانی شامل سه نهاد اصلی دولت، جامعه مدنی و بخش خصوصی است که با همکاری و هم‌افزایی میان آن‌ها، نقاط قوت افزایش و ضعف‌ها کاهش می‌یابد. این تعامل باعث توسعه اقتصادی، اجتماعی و بهبود کیفیت حکمرانی می‌شود. انواع حکمرانی بر اساس مقیاس شامل حکمرانی یکپارچه، بین‌المللی، ملی و محلی است. حکمرانی شهری نیز فرآیندی تعاملی میان نهادهای دولتی و شهروندان است که بر مشارکت، مشروعیت و تقویت فضای عمومی تأکید دارد و به‌جای تمرکز صرف بر اقتدار دولت، بر همکاری میان بخش‌های عمومی، خصوصی و جامعه مدنی تمرکز می‌کند (اکبری، ۱۳۸۵: ۱۴۹). مشارکت فعال شهروندان، کارایی مدیریت، پاسخگویی، شفافیت، عدالت اجتماعی و حاکمیت قانون از شاخص‌های کلیدی حکمرانی خوب شهری در ایران محسوب می‌شوند (آدینه‌وند و علیان، ۲۰۱۷: ۳۲۲).

در چند دهه اخیر پیوندهای اجتماعی، اقتصادی و سیاسی شهرها دستخوش تغییرات بنیادین شده. در نتیجه، هماهنگی و هم‌راستایی بین ساختارهای نهادی و سیاسی برای ساماندهی شهر، پاسخ به نیازهای ساکنان و هدایت روند توسعه شهری اهمیت پیدا کرده است (بابایی و ابراهیمی، ۱۳۹۵: ۲۰). از دهه ۱۹۹۰، مشارکت مردمی به‌عنوان شاخصی مهم در ارزیابی عملکرد مدیریت شهری شناخته‌شده و در رشد ملی، تلفیق منابع و تحقق عدالت اجتماعی و سیاسی نقش دارد (زبیری و همکاران، ۱۳۹۲: ۷۲). این مشارکت با کاهش هزینه‌ها و افزایش بهره‌وری، شهرداری‌ها را توانمند ساخته و وابستگی به دولت مرکزی را کاهش می‌دهد (ربانی و همکاران، ۱۳۸۷: ۸۴). حکمرانی شهری با تأکید بر مشارکت فراگیر شهروندان و اصولی چون شفافیت، پاسخگویی و عدالت، نقش مردم را در تصمیم‌گیری‌ها تقویت کرده و به توسعه پایدار و بهبود کیفیت زندگی، به‌ویژه در بافت‌های تاریخی و مناطق در حال توسعه، کمک می‌کند. در حکمرانی یکپارچه شهری،

دولت با همراهی بخش خصوصی و شهروندان، هدایت و تسهیل فرایند توسعه را بر عهده دارد (کرمی، ۱۳۹۹: ۱۳). رابرتس، مشارکت را حضور مستقیم و برابر شهروندان در تصمیم‌گیری‌ها و همکاری با مقامات می‌داند. ارنشتاین نیز آن را نقش فعال شهروندان در تعیین اهداف، تخصیص منابع و نظارت بر اجرای برنامه‌ها تعریف می‌کند؛ فرآیندی که شهروندان را از مصرف‌کنندگان خدمات به کنشگرانی مؤثر در حکمرانی تبدیل می‌کند (حسینی، ۱۴۰۰: ۳۸). همان‌طور که پیش‌تر گفته شد، حکمرانی یکپارچه شهری شامل مؤلفه‌هایی می‌شود که در جدول زیر به اختصار تعریف شده‌اند.

جدول ۱. مؤلفه‌های حکمرانی یکپارچه شهری

مؤلفه‌ها	تعاریف و توضیحات مؤلفه‌های حکمرانی یکپارچه شهری
مشارکت	روندی که با آن بازیگران عرصه قدرت به‌صورت آزاد انتخاب می‌شوند و همچنین بستر مناسب برای مشارکت فعالانه شهروندان در فعالیت‌های جامعه ایجاد می‌شود.
پاسخگویی	روندی که دولت و بخش خصوصی در برابر شهروندان پاسخگو باشند.
کارایی و اثربخشی	ثبات سیاسی و همچنین اعمال سیاست‌های مناسب و درست برای ارتقای سطح عمومی جامعه، توسط دولت و بخش خصوصی با مشارکت شهروندان و نظارت دولت.
شفافیت	شفافیت به معنای گردش آزاد اطلاعات و همچنین رعایت کردن آن برای همه و ترویج آن در سطح جامعه.
عدالت	همه شهروندان باید فرصت یکسانی برای دستیابی به خدمات و فرصت برابر برای رشد فردی داشته باشند.
حاکمیت قانون	ایجاد چارچوبی قانونی و مشروع برای ساختار و همچنین رعایت کردن آن برای همه و ترویج آن در سطح جامعه.
مسئولیت‌پذیری	شامل پذیرفتن مسئولیت شهروندان و احترام به خودمختاری‌ها و تساوی حقوق بین شهروندان
اجتماع‌پذیری	منافع همه شهروندان باید به‌طور مستقیم و غیرمستقیم توسط نهادهای قانون در نظر گرفته شود و همه گروه‌ها و شهروندان برای رسیدن به یک توافق گسترده برای اینکه چیزی بهترین است، در نظر گرفته شود.

منبع: (آدینه‌وند و علیان، ۱۳۹۵: ۳۱۵)

از دهه ۱۹۷۰ و هم‌زمان با «انفجار دانش»، مفهوم «دانشگاه باز» با هدف دسترس‌پذیری برای عموم و ارائه خدمات عمومی شکل گرفت. امروزه دانشگاه‌ها از مفهوم سنتی خود فاصله گرفته و در حال گذار از دانشگاه‌های نسل یک و دو به دانشگاه‌های نسل سه و چهار هستند (اکبری و همکاران، ۱۴۰۲: ۴۳) و در حال تبدیل‌شدن به شهرهای مبتنی بر دانش هستند، که در آن‌ها تولید و انتقال دانش، محور اصلی فعالیت‌ها محسوب می‌شود (پاک‌سرشت و آیت‌اللهی، ۱۳۹۷: ۲). این نهادها به‌عنوان مراکز اصلی تولید علم و اندیشه، تأثیر بسزایی در پیشبرد جریان‌های فکری، فرهنگی و سیاسی جامعه دارند. (Talor & Luter, 2013). ارتباطی که دانشگاه با شهر برقرار می‌کند به یک نظریه تبدیل‌شده است؛ این نظریه بر تعامل دوسویه و چندلایه میان دانشگاه و شهر تأکید دارد و دانشگاه‌ها را فراتر از نقش آموزشی و پژوهشی، به‌عنوان بازیگرانی معرفی می‌کند که با ارائه خدمات آموزشی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی به توسعه شهری کمک می‌کنند. در بعد کالبدی – فضایی، دانشگاه‌ها با ایجاد زیرساخت‌ها و فضاهای عمومی محرک توسعه محله‌ها هستند. بعد اجتماعی و فرهنگی حضور جمعیت تحصیل‌کرده را به پویایی فرهنگی و جذب طبقه خلاق پیوند می‌دهد و بعد اقتصادی از طریق تربیت نیروی متخصص و حمایت از کارآفرینی بر رشد شهری اثر می‌گذارد. همچنین، با ارتقای مهارت‌های مدنی، مشارکت اجتماعی و سیاسی شهروندان را تقویت می‌کنند (Fernandez-Esquinas & Pinto, 2014: 1466). جان گادارد و پاول ولس در کتاب دانشگاه و شهر تأکید دارند که دانشگاه‌ها از سه طریق بر توسعه شهری تأثیر می‌گذارند: (۱) بهبود محیط‌های پیرامونی خود و پاسخگویی به ذی‌نفعان، (۲) تأثیرگذاری بر ساکنان خارج از محیط دانشگاه، و (۳) توسعه پارک‌های علم و فناوری. استاچویاک^۱، پینیرو^۲ سیدنی^۳ و واتووارا^۱ مفهوم «فضاهای تعامل» را به‌عنوان مکان‌هایی که

1 Stachowiak

2 Pinherio

3 Sedini

دانشگاه‌ها و گروه‌های ذی‌نفع خارجی با یکدیگر تعامل دارند، پیشنهاد می‌کنند. این فضاها کسب‌وکار، جامعه، توسعه شهر و تلاش‌های فرهنگی شهر - منطقه را با آموزش، پژوهش و «فعالیت‌های مأموریت سوم» دانشگاه ادغام می‌کنند. فعالیت‌های مأموریت سوم دانشگاه‌ها به تعامل و مشارکت دانشگاه با جامعه و صنعت فراتر از آموزش و پژوهش اشاره دارد تا از دانش برای توسعه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی بهره‌برداری شود. (Harris & Holly, 2016: 403).

دانشکده‌های هنر و معماری با ارائه خدمات اجتماعی، آموزش‌های مداوم و رویدادهای علمی، به بهبود شرایط شهری کمک می‌کنند. همکاری آن‌ها با مدیران شهری می‌تواند به تدوین استراتژی‌های مشترک منجر شود. مفهوم دانشگاه نیز از ابتدا بر تعامل و اجتماع دانش‌محور تأکید داشته است (Neave, 2000). مشارکت مؤسسات آموزش عالی در همکاری‌های بین‌سازمانی می‌تواند به بهبود نظام آموزشی، کاهش جرم و توسعه حمل‌ونقل عمومی در محلات شهری کمک کند. همچنین، دانشگاه‌ها با توسعه املاک، ایجاد اشتغال و افزایش قدرت خرید، به تقویت اقتصاد محلی و احیای بافت‌های تاریخی و ارتقای کیفیت زندگی و سرزندگی شهری کمک می‌کنند (آقاپور، ۱۴۰۲). استقرار مراکز آموزش عالی باعث ارتقای فرهنگ، دانش و سرمایه اجتماعی، کاهش مشکلات اجتماعی و اقتصادی، افزایش مشارکت و سرمایه‌گذاری، تقویت اقتصاد خلاق، بهبود منظر شهری و توسعه زیرساخت‌ها در محلات می‌شود. همچنین با ظرفیت‌های فرهنگی و خدمات با کیفیت، در توسعه پایدار فرهنگ شهری، به‌ویژه در بافت‌های تاریخی، نقش مؤثری دارند. در این راستا، آنه هایل^۱ در تحقیق خود، موقعیت مرکزی دانشگاه هلسینکی را عامل مهمی در توسعه فضایی و کالبدی شهر معرفی می‌کند (حقیقت‌نائینی، ۱۳۹۸: ۱۵۴). دانشکده‌های هنر و معماری در بافت‌های تاریخی علاوه بر آموزش، به‌عنوان نهادهای فرهنگی با مرمت بافت‌ها، تغییر نگرش‌های شهری و تعامل با محیط، توسعه اقتصادی و اجتماعی و رشد منطقه‌ای را تسهیل می‌کنند. (Baryshnikova et al., 2019: 10). مراکز آموزش عالی، فراتر از نقش آموزشی، در تحول فرهنگی و تغییر نگرش شهروندان نسبت به زندگی شهری مؤثرند. آن‌ها از طریق معماری شاخص و نقش‌آفرینی در تحولات اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی، به‌عنوان کانون‌های نوآوری، به توسعه فرهنگی شهرهای بزرگ کمک می‌کنند (ربانی و همکاران، ۱۳۸۷: ۸۴). این مراکز آموزش عالی همچنین می‌توانند به‌عنوان نهادهای مقاوم در برابر نوسانات اقتصادی، از طریق منابع مالی خود مانند شهریه، درآمد موقوفات و جذب سرمایه انسانی، تأثیرات مثبتی در رشد اقتصادی منطقه بگذارند (Steinacker, 2005: 1161). علاوه بر این، تأسیس مؤسسات آموزشی در شهرها و به‌خصوص بافت‌های تاریخی، به‌ویژه در حوزه‌های فرهنگی، به توسعه فعالیت‌های اقتصادی همچون چاپ و نشر، آموزشگاه‌های تخصصی، رستوران‌ها و سایر خدمات فرهنگی و اجتماعی کمک می‌کند. اما ممکن است چالش‌هایی نیز ایجاد کند، از جمله جابه‌جایی ساکنان با درآمد پایین و به وجود آمدن اختلافات میان دانشگاهیان و ذی‌نفعان محلی. همچنین در صورتی که پروژه‌ها به‌طور ضعیف مدیریت شوند، ممکن است باعث ایجاد شوک فرهنگی شوند (حقیقت‌نائینی، ۱۳۹۸: ۱۵۵). توسعه کالبدی دانشگاه بدون ساختار منسجم، نه تنها به احیای محله کمکی نمی‌کند، بلکه باعث بی‌تعادلی و کاهش کارایی محله می‌شود (نقصان‌محمدی و میروکیلی: ۱۳۹۱: ۴۸). با این وجود استقرار دانشکده هنر و معماری نقشی کلیدی در تقویت پایداری، تاب‌آوری و حکمرانی یکپارچه شهری دارد. همان‌گونه که فضاهای هنری می‌توانند با تعامل اجتماعی، هویت فرهنگی، احیای اقتصادی و آگاهی زیست‌محیطی به پویایی شهری کمک کنند (Zeng et al., 2025: 2)، دانشکده نیز از طریق مشارکت‌پذیری جامعه، شفافیت در فرآیندها، پاسخگویی نهادها و ارتقای کارایی و

اثربخشی برنامه‌ها به بهبود مدیریت شهری یاری می‌رساند. علاوه بر این، با توجه به تأکید بر عدالت اجتماعی، رعایت حاکمیت قانون در حفاظت از میراث و افزایش مسئولیت‌پذیری نهادها و شهروندان، دانشکده بستری برای اجتماع‌پذیری میان ذی‌نفعان فراهم می‌کند. در این پژوهش، با هدف بررسی نقش دانشکده هنر و معماری یزد در ارتقای حکمرانی یکپارچه شهری، شاخص‌هایی انتخاب شدند که در هر دو حوزه حکمرانی یکپارچه شهری و تأثیرات دانشگاه‌ها در بافت‌های تاریخی مشترک هستند. این شاخص‌ها از مرور ادبیات نظری و منابع معتبر استخراج شده و در قالب هشت مؤلفه اصلی دسته‌بندی گردیدند.

جدول ۲. مؤلفه‌ها و شاخص‌های پژوهش

مؤلفه‌های حکمرانی یکپارچه شهری	شاخص‌های مشترک بین حکمرانی یکپارچه شهری و استقرار دانشکده	منبع
مشارکت	تعاملات اجتماعی بین دانشجویان، اساتید و ساکنان	(طالشی‌انبوهی و همکاران، ۲۰۱۹)
پاسخگویی	الزام مدیریت شهری به ارائه خدمات بهتر به دلیل افزایش تقاضای دانشجویان و شهروندان	(حقیقت‌نائینی، ۱۳۹۸)
کارایی و اثربخشی	شفافیت در تصمیم‌گیری‌های شهری از طریق مطالعات دانشگاهی و تحلیل‌های علمی	عملکرد خدمات شهری مانند حمل‌ونقل و فضای سبز
شفافیت	تغییر وضعیت اقتصادی محله از طریق فعالیت‌های تجاری، گردشگری و فرهنگی	(عزیزی و بهرام، ۲۰۲۱)
عدالت	شفافیت در پیامدهای اجتماعی و اقتصادی ناشی از حضور دانشکده در محله تاریخی	(آقاپور، ۱۴۰۲)
	انتشار داده‌ها و اطلاعات مرتبط با تغییرات کاربری و بهبود فضاهای شهری	(آدینه‌وند و علیان، ۱۳۹۵)
	دسترسی عادلانه ساکنان و دانشجویان به خدمات آموزشی، فرهنگی و رفاهی	(آدینه‌وند و علیان، ۱۳۹۵)
	نابرابری در توزیع منابع و امکانات در سطح محله تاریخی	(عزیزی و بهرام، ۲۰۲۱)
	اشتغال‌زایی برای ساکنان محلی از طریق فعالیت‌های دانشگاهی	(آقاپور، ۱۴۰۲)
حاکمیت قانون	اجرای قوانین مرتبط با حفظ و احیای بافت تاریخی	(حقیقت‌نائینی، ۱۳۹۸)
مسئولیت‌پذیری	استانداردهای طراحی و معماری متناسب با اصول حاکم بر بافت تاریخی	(عزیزی و بهرام، ۲۰۲۱)
	تعهد مدیریت شهری نسبت به اجرای طرح‌های توسعه‌ای پایدار	(آدینه‌وند و علیان، ۱۳۹۵)
	فرهنگ مسئولیت‌پذیری در میان شهروندان و دانشجویان نسبت به حفظ ارزش‌های تاریخی و فرهنگی	(حقیقت‌نائینی، ۱۳۹۸)
اجتماع‌پذیری	فرآیند تصمیم‌گیری جمعی از طریق کارگاه‌ها و نشست‌های دانشگاهی	(حقیقت‌نائینی، ۱۳۹۸)
	پل ارتباطی میان ساکنان، مدیریت شهری و دانشگاه برای حل چالش‌های توسعه	(زبیری و همکاران، ۱۳۹۲)

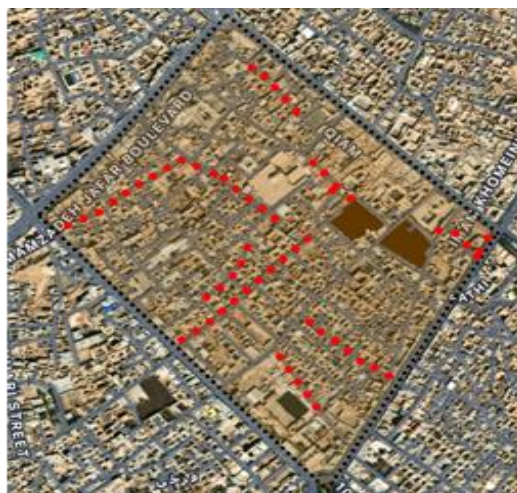
روش پژوهش

این پژوهش کاربردی با هدف بررسی نقش استقرار دانشکده هنر و معماری یزد در تسهیل حکمرانی یکپارچه شهری انجام شد و از روش توصیفی و تحلیلی ترکیبی بهره می‌برد. ابتدا با مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی ارتباط بافت‌های تاریخی، مراکز آموزش عالی و حکمرانی، مؤلفه‌ها و شاخص‌های مشترک شناسایی شد؛ شاخص‌هایی که در دو موضوع استقرار دانشکده و حکمرانی یکپارچه شهری مشترک هستند. سپس برای سنجش شاخص‌ها ۲۲ سؤال تهیه شد و در قالب یک پرسشنامه با طیف لیکرت در ماه‌های بهمن و اسفند به‌صورت حضوری و مجازی در بین کاربران (ساکنان و کسبه محله گودال مصلی) پخش شد. روایی پرسشنامه توسط سه کارشناس آگاه بر مسائل بافت تاریخی و حکمرانی

یکپارچه شهری تأیید شده و پایایی آن با ضریب آلفای کرونباخ تعیین شده است. جهت کنترل خطاهای نمونه‌گیری دو مقوله در نظر گرفته شده است: ۱- روش نمونه‌گیری (که تصادفی و هدفمند انتخاب شده) و ۲- تعیین حجم نمونه (که از فرمول کوکران استفاده شده است)؛ لازم به ذکر است که نتیجه فرمول کوکران برای حجم نمونه این پژوهش برابر با ۳۲۰ نفر برآورد شده است. برای انجام تحلیل‌های آماری از روش آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شده تا مشخص شود میانگین هر شاخص نسبت به حد متوسط (عدد ۳) تفاوت معناداری دارد یا خیر؛ اگر معنادار باشد می‌توان نتیجه گرفت که حضور دانشکده موجب ارتقاء یا تضعیف آن شاخص از حکمرانی یکپارچه شهری در بافت تاریخی یزد شده است. در این پژوهش به جای مدل‌های رگرسیونی کلاسیک، از رویکرد مبتنی بر شاخص‌های مشترک استفاده شد، زیرا هدف سنجش میزان ارتقاء حکمرانی یکپارچه شهری با حضور دانشکده است، نه بررسی روابط علی - معلولی مستقیم. جهت انجام تحلیل‌ها از نرم‌افزار SPSS بهره گرفته شده است. از محدودیت‌های پژوهش می‌توان به احتمال سوگیری پاسخ‌دهندگان، محدودیت دسترسی به داده‌های دقیق و مقطعی بودن پژوهش (منعکس‌کننده ادراکات کنونی کاربران) اشاره کرد، هرچند با طراحی دقیق پرسشنامه و تنوع نمونه‌گیری، تلاش شده این اثرات کاهش یابد.

محدوده مورد مطالعه

محله گودال مصلی در بافت تاریخی شهر یزد دارای پیشینه‌ای کهن است که ریشه‌های شکل‌گیری آن به دوره‌های بین قرون هفتم تا دهم هجری قمری بازمی‌گردد. این محدوده از سمت شمال به خیابان امامزاده جعفر، از جنوب به خیابان امام خمینی، از شرق به خیابان قیام و از غرب به خیابان ایرانشهر منتهی می‌شود (عزیزی و بهرام، ۲۰۲۱: ۶۳). به نظر می‌رسد که این محله در مقایسه با گذشته، از کارایی کمتری برخوردار است. در همین راستا، دانشکده هنر و معماری یزد از طریق وقف و به هم پیوند خوردن خانه رسولیان، خانه مرتاض و خانه‌های هم‌جوار خود تأسیس شد و شروع به فعالیت کرد. هدف از تأسیس این دانشکده در بافت تاریخی یزد، مطابق با طرح اولیه، ایجاد بستری برای احیا و باززنده‌سازی بخشی از بافت کهن، با تأکید بر توسعه درون‌زا و بهره‌گیری از ظرفیت‌های کالبدی گذشته بوده است (نقصان‌محمدی و میروکیلی، ۱۳۹۱: ۵۵). طبق اطلاعات به‌دست‌آمده از مرکز آمار ایران جمعیت این محله در سال ۱۳۹۵ معادل ۱۹۲۳ نفر بوده است (زارعیان و همکاران، ۲۰۲۰: ۱۲۸). تصویر شمار ۱، تصویر هوایی محله گودال مصلی است که با نقطه‌چین مشکی مرز آن نشان داده شده است. دو لکه قهوه‌ای‌رنگ درون محدوده دانشکده هنر و معماری دانشگاه یزد را نشان می‌دهند. نقاط قرمز رنگ نشان‌دهنده محل پخش پرسشنامه‌های پژوهش است.

شکل ۱. محدوده مورد مطالعه

یافته‌ها

مطالعه حاضر با هدف بررسی تأثیر استقرار دانشکده هنر و معماری در بافت تاریخی شهر یزد بر تسهیل حکمرانی یکپارچه شهری انجام شد. برای این منظور، از آزمون آلفای کرونباخ جهت سنجش پایایی پرسشنامه و آزمون تی تک نمونه‌ای برای ارزیابی معناداری شاخص‌ها و بررسی تأثیر دانشکده بر کاهش یا افزایش آن‌ها استفاده شده است. آزمون آلفای کرونباخ نشان داد که پرسشنامه با مقدار 0.628 پایایی قابل قبول و با آلفای استاندارد شده 0.649 پایایی متوسطی دارد. نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای نشان می‌دهد که استقرار دانشکده تأثیر متفاوتی بر شاخص‌های مشترک دانشکده و حکمرانی یکپارچه شهری داشته است. هرچند تفاوت میانگین گویه‌ها معنادار است (سطح معناداری کمتر از 0.05)، برخی میانگین کمتر از 3 و مقدار t منفی دارند. جدول مربوطه مقادیر t ، معنی داری و میانگین هر گویه را نشان می‌دهد.

جدول ۳. نتیجه آزمون تی تک نمونه‌ای

مقدار آزمون=۳				تفاوت میانگین
آماره تی	میانگین	سطح معناداری	تفاوت میانگین	
۲/۰۳۴	۳/۱۵۹۴	۰/۰۴۳	۰/۱۵۹۳۷	تعاملات اجتماعی بین دانشجویان، اساتید و ساکنان
-۱۱/۲۵۶	۲/۴۵۹۴	۰/۰۰۰	-۰/۵۴۰۶۲	الزام مدیریت شهری به ارائه خدمات بهتر به دلیل افزایش تقاضای دانشجویان و شهروندان
-۴/۹۹۴	۲/۶۰۳۱	۰/۰۰۰	-۰/۳۹۶۸۸	شفافیت در تصمیم‌گیری‌های شهری از طریق مطالعات دانشگاهی و تحلیل‌های علمی
-۱۴/۶۰۶	۲/۱۲۸۱	۰/۰۰۰	-۰/۸۷۱۸۸	عملکرد خدمات شهری مانند حمل‌ونقل و فضای سبز
۱۳/۶۱۲	۳/۹۵۰۰	۰/۰۰۰	۰/۹۵۰۰۰	تغییر وضعیت اقتصادی محله از طریق فعالیت‌های تجاری، گردشگری و فرهنگی
۳۹/۳۶۶	۴/۴۲۸۱	۰/۰۰۰	۱/۴۲۸۱۲	شفافیت در پیامدهای اجتماعی و اقتصادی ناشی از حضور دانشکده در محله تاریخی
-۳۵/۱۸۰	۱/۶۶۲۵	۰/۰۰۰	-۱/۳۳۷۵۰	انتشار داده‌ها و اطلاعات مرتبط با تغییرات کاربری و بهبود فضاهای شهری
-۱۰/۲۳۰	۲/۳۷۵۰	۰/۰۰۰	-۰/۶۲۵۰۰	دسترسی عادلانه ساکنان و دانشجویان به خدمات آموزشی، فرهنگی و رفاهی
۲۰/۷۹۳	۴/۲۱۸۸	۰/۰۰۰	۱/۲۱۸۷۵	برابری در توزیع منابع و امکانات در سطح محله تاریخی
۱۳/۱۷۴	۳/۷۶۲۵	۰/۰۰۰	۰/۷۶۲۵۰	اشتغال‌زایی برای ساکنان محلی از طریق فعالیت‌های دانشگاهی
۳/۱۶۹	۳/۲۴۰۶	۰/۰۰۲	۰/۲۴۰۶۳	اجرای قوانین مرتبط با حفظ و احیای بافت تاریخی
۲۰/۵۵۰	۳/۹۴۰۶	۰/۰۰۰	۰/۹۴۰۶۲	استانداردهای طراحی و معماری متناسب با اصول حاکم بر بافت تاریخی
۱۱/۵۷۰	۳/۷۰۶۳	۰/۰۰۰	۰/۷۰۶۲۵	تعهد مدیریت شهری نسبت به اجرای طرح‌های توسعه‌ای پایدار
۲۸/۸۶۷	۴/۱۸۷۵	۰/۰۰۰	۱/۱۸۷۵۰	فرهنگ مسئولیت‌پذیری در میان شهروندان و دانشجویان نسبت به حفظ ارزش‌های تاریخی و فرهنگی

۱/۷۵۰۰	۰/۰۰۰	-۱۸/۸۶۹	فرآیند تصمیم‌گیری جمعی از طریق کارگاه‌ها و نشست‌های دانشگاهی
۳/۳۸۱۳	۰/۰۰۰	۵/۰۹۵	پل ارتباطی میان ساکنان، مدیریت شهری و دانشگاه برای حل چالش‌های توسعه
۴/۴۵۳۱	۰/۰۰۰	۲۶/۷۴۷	تغییرات کلی به وجود آمده از استقرار دانشکده بر حکمرانی یکپارچه

یافته‌های حاصل از آزمون t تک نمونه‌ای نشان می‌دهد که استقرار دانشکده هنر و معماری یزد در برخی شاخص‌ها توانسته به ارتقای حکمرانی یکپارچه شهری در بافت تاریخی کمک کند، درحالی‌که در برخی شاخص‌ها عملکرد ضعیفی مشاهده می‌شود. دانشکده با بهبود شاخص برقراری تعاملات اجتماعی بین دانشجویان، اساتید و ساکنان به ارتقاء مؤلفه **مشارکت** حکمرانی یکپارچه شهری پرداخته است؛ این تعاملات به تقویت مشارکت شهروندی و انسجام اجتماعی منجر شده است. اما حضور دانشکده بر تقویت پاسخگویی مدیریت شهری موفق عمل نکرده است و حتی کیفیت خدمات نسبت به انتظار پایین‌تر ارزیابی شده است. همچنین شفافیت تصمیم‌گیری‌های شهری از طریق دانشگاه چندان تقویت نشده است. بنابراین می‌توان گفت دانشکده بر مؤلفه **پاسخگویی** تأثیر مثبت نداشته است. با توجه به جدول می‌توان گفت که دانشکده هیچ تأثیری در خدمات شهری ایجاد نکرده بلکه حتی فشار مضاعفی بر این خدمات وارد کرده است. اما فعالیت‌های تجاری، گردشگری و فرهنگی ناشی از حضور دانشکده اثر مثبت و قابل‌توجهی بر اقتصاد محله گذاشته است. تأثیر منفی بر شاخص اول و تأثیر مثبت بر شاخص دوم نشان‌دهنده این است که دانشکده در بعضی موارد باعث کاهش و در بعضی موارد باعث ارتقاء مؤلفه **کارایی و اثربخشی** شده است. در رابطه با مؤلفه **شفافیت**، حضور دانشکده در مواردی چون شفافیت در پیامدهای اجتماعی و اقتصادی موجب ارتقاء و در مواردی چون انتشار داده‌ها و اطلاعات در زمینه شفاف‌سازی اطلاعات شهری بسیار ضعیف عمل کرده است. هر چند دانشکده با حضور خود نتوانسته بر دسترسی بر خدمات موفق عمل کند اما با توزیع منابع و امکانات در محله و اشتغال‌زایی و ایجاد فرصت‌های شغلی بر مؤلفه **عدالت** حکمرانی یکپارچه شهری تأثیر گذاشته است. استقرار دانشکده با تقویت قوانین مرتبط با حفاظت بافت تاریخی و رعایت استانداردهای معماری و طراحی متناسب با بافت بر **حاکمیت قانون** تأثیر مثبت داشته است. همچنین حضور دانشکده باعث شده است که مدیریت شهری نسبت به طرح‌های پایدار متعهدتر باشد و علاوه بر آن فرهنگ مسئولیت‌پذیری اجتماعی میان شهروندان و دانشجویان به‌شدت تقویت شده است که این نشان‌دهنده تأثیر بسیار بالای دانشکده بر مؤلفه **مسئولیت‌پذیری** است. هرچند دانشکده نتوانسته بستری برای فرآیندهای تصمیم‌گیری جمعی فراهم کند اما تا حدی توانسته نقش یک واسطه میان ساکنان و مدیریت شهری را فراهم کند و بر مؤلفه **اجتماع‌پذیری** تأثیر بگذارد. به‌طور کلی می‌توان گفت از دید ساکنان استقرار دانشکده تأثیر مثبتی بر ارتقای حکمرانی یکپارچه در بافت تاریخی داشته است.

بحث

در دهه‌های اخیر، حکمرانی شهری با چالش‌های متعددی مانند مدیریت ریسک، توسعه پایدار و مشارکت مردمی مواجه بوده است. در این میان، حکمرانی یکپارچه شهری به‌عنوان رویکردی کارآمد مطرح شده که بر تعامل میان دولت، جامعه مدنی و بخش خصوصی تأکید دارد. این رویکرد به‌ویژه در بافت‌های تاریخی، به دلیل ارزش‌های فرهنگی و هویتی خود، اهمیت پیدا می‌کند. حکمرانی یکپارچه شهری با ایجاد هماهنگی بین نهادهای مختلف، به توسعه پایدار و حفظ هویت شهری کمک می‌کند و از طریق مشارکت عمومی و شفافیت، مدیریت کارآمدتری را برای این مناطق فراهم می‌آورد. دانشکده هنر و معماری یزد، با استقرار در بافت تاریخی این شهر، به یکی از عناصر پویای شهری تبدیل شده و بر ابعاد

اجتماعی، اقتصادی و کالبدی تأثیرگذار بوده است. حضور این دانشکده با ارتقای تعاملات اجتماعی، مشارکت، مسئولیت‌پذیری و حاکمیت قانون به تسهیل حکمرانی یکپارچه در بافت تاریخی یزد کمک کرده است. این پژوهش به بررسی تأثیر استقرار مراکز آموزش عالی، به‌ویژه دانشکده هنر و معماری، بر تسهیل حکمرانی یکپارچه در بافت تاریخی یزد می‌پردازد. با وجود پیشینه‌ای از مطالعات مشابه که نقش دانشگاه‌ها را در توسعه کالبدی، زیرساختی و اقتصادی شهرها بررسی کرده‌اند مانند پژوهش‌های افرادی چون حقیقت‌نائینی، عزیزی و بهرا، اسکوئناس و پیتو، نوآوری این تحقیق در تمرکز هم‌زمان بر دو حوزه است: تأثیر مراکز آموزش عالی و حکمرانی یکپارچه شهری. در همین راستا، شاخص‌هایی انتخاب شده‌اند که بتوانند این دو بعد را به‌صورت هم‌زمان تحلیل کنند.

نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که استقرار دانشکده هنر و معماری در بافت تاریخی شهر یزد هم تأثیرات مثبت بر حکمرانی یکپارچه شهری داشته و هم چالش‌هایی را در بهبود این وضعیت به وجود آورده است. این مرکز آموزشی بیش از همه در تقویت تعاملات اجتماعی، ایجاد فرصت‌های شغلی، بهبود وضعیت اقتصادی محله، رعایت قوانین مرتبط با حفاظت بافت تاریخی، ارتقای استانداردهای طراحی و معماری، افزایش تعهد مدیریت شهری به توسعه پایدار و گسترش فرهنگ مسئولیت‌پذیری اجتماعی مؤثر بوده است. در مقابل، عملکرد آن در بهبود پاسخگویی مدیریت شهری، ارتقای شفافیت نهادی، توسعه خدمات شهری و فراهم‌سازی زمینه تصمیم‌گیری جمعی چندان موفق نبوده و حتی در برخی موارد منفی ارزیابی شده است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که استقرار دانشکده بیشترین اثر مثبت را بر مؤلفه‌های مشارکت، مسئولیت‌پذیری و حاکمیت قانون داشته است و می‌بایستد حوزه‌های دیگر حکمرانی یکپارچه شهری را نیز تقویت کند. با توجه به هدف پژوهش، پس از بررسی مبانی نظری، پیشینه‌های مرتبط و یافته‌های به‌دست آمده از پرسشنامه می‌توان این موارد را برای حرکت به‌سوی هدف پیشنهاد داد:

۱- ایجاد دفتر هماهنگی میان دانشکده و مدیریت شهری در محله برای پیگیری مطالبات ساکنان و دانشجویان و تسهیل پاسخگویی به نیازهای محله.

۲- برگزاری همایش‌ها، دوره‌های آموزشی و بازآموزی برای مدیران شهری جهت شکل‌گیری اندیشه‌های مشترک و همسو.

۳- برگزاری نشست‌های فصلی میان دانشگاه، ساکنان و مدیران شهری برای تبادل اطلاعات و افزایش شفافیت در فرایند تصمیم‌گیری شهری.

۴- توسعه دوره‌ها و رشته‌های آموزشی مرتبط با حکمرانی شهری برای آموزش شهروندان و مدیران شهری.

۵- نهادینه‌سازی مسئولیت اجتماعی دانشجویان از طریق فعالیت‌های داوطلبانه در محله برای بهبود محیط شهری، حفاظت از بافت تاریخی و ارتقای کیفیت فضای عمومی.

۶- طراحی و پیاده‌سازی پروژه‌های آزمایشی برای بهبود حمل‌ونقل محله‌ای و افزایش سرانه فضای سبز با همکاری دانشگاه و شهرداری.

۷- ایجاد سامانه‌ای برای انتشار نتایج مطالعات، تغییرات کاربری و کالبدی محله و اطلاع‌رسانی به شهروندان.

۸- برگزاری کارگاه‌های صنایع دستی، گردشگری و خدمات فرهنگی با حمایت دانشگاه برای ایجاد فرصت‌های شغلی برای ساکنان محلی.

۹- برگزاری سمینارهای مرتبط با توسعه پایدار جهت تشویق مدیریت شهری نسبت به اجرای طرح‌های مرتبط با این

رویکرد.

۱۰- استفاده از ظرفیت دانشکده به فرصتی برای اجرای پروژه‌های مرمت و بهسازی پلاک‌های بافت تاریخی از طریق مشارکت دانشکده و مدیریت شهری.

حامی مالی

این اثر حمایت مالی نداشته است.

سهم نویسندگان در پژوهش

نویسندگان در تمام مراحل و بخش‌های انجام پژوهش سهم برابر داشتند.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان از همه کسانی که در انجام این پژوهش به ما یاری رساندند، به‌ویژه کسانی که کار ارزیابی کیفیت مقالات را انجام دادند، تشکر و قدردانی می‌نمایند.

منابع

- آدینه‌وند، علی اصغر و علیان، مهدی. (۱۳۹۶). "حکمرانی خوب شهری در ایران: اولویت‌بندی مؤلفه‌ها و معرفه‌ها." فصلنامه علمی راهبرد، ۲۵ (۴)، ۳۰۵-۳۳۸.
- آقاپور، فاطمه. (۱۴۰۲). بازآفرینی بافت تاریخی شهر با تأکید بر پهنه نوآوری و فناوری (مطالعه موردی: گودال مصلی). پایان‌نامه، دانشگاه یزد.
- اکبری، رضا؛ عزیززاده، آزاده و رضائیان فرشته. (۱۴۰۲). اولویت فضاهای دانشگاهی در گار از دانشگاه‌های نسل اول و دوم به دانشگاه‌های نسل سوم و چهارم با تکیه بر مدل سنجش نوئل لویتر. نشریه هنرهای زیبا: معماری و شهرسازی، ۲۸ (۳)، ۴۱-۶۰.
- اکبری، غضنفر. (۱۳۸۵). سرمایه اجتماعی و حکمرانی شهری. تحقیقات جغرافیایی، ۲۱ (۸۳)، ۱۳۵-۱۵۴.
- بابایی، مهناز و سعید ابراهیمی. (۱۳۹۵). مطالعه و بررسی مؤلفه‌های مدیریت یکپارچه در شهر اصفهان. فصلنامه اقتصاد شهری، ۱ (۱)، ۱۷-۳۶.
- باستین، علی؛ زیاری، کرامت‌الله؛ پوراحمد، احمد و حاتمی‌نژاد حسین. (۱۳۹۷). سنجش و ارزیابی اثرات حکمروایی خوب شهری بر زیست‌پذیری شهرها (مطالعه موردی: شهر بوشهر). نشریه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۹ (۳۴)، ۱-۱۸.
- پاک سرشت، امیر سعید و آیت‌اللهی، سید محمدحسین. (۱۳۹۷). طرح توسعه دانشکده هنر و معماری دانشگاه یزد با نگاه پایدار اقتصادی. سومین کنفرانس بین‌المللی عمران، معماری و طراحی شهری ۱-۱۰.
- پورقربان، عادل؛ ارغان، عباس و کرکه‌آبادی، زینب. (۱۴۰۱). آینده‌پژوهی مدیریت بافت‌های باارزش تاریخی شهری (مطالعه موردی: منطقه ۸ شهرداری کلان‌شهر تبریز). فصلنامه چشم‌انداز شهرهای آینده، ۳ (۴)، ۴۳-۶۴.
- جودکی، حمیدرضا و قاسم‌پور، آرش. (۱۴۰۰). چالش‌های حکمروایی مدیریت یکپارچه شهری و ارائه راهکارهای عملیاتی. فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، ۵ (۱۶)، ۱-۱۵.
- حسینی، شکیلا. (۱۴۰۰). سنجش میزان مشارکت شهروندان در مدیریت شهری بر اساس الگوی حکمرانی شهری.

- فصلنامه مطالعات مدیریت شهری، ۳۲ (۱۴۱)، ۳۵-۴۹.
- حقیقت نائینی، غلامرضا. (۱۳۹۸). بررسی تأثیر استقرار مراکز آموزش عالی به‌عنوان پروژه‌های محرک توسعه در بافت‌های تاریخی (مطالعه موردی: تأثیر دانشگاه هنر (مجموعه پردیس باغ ملی) بر بافت پیرامون آن). معماری و شهرسازی پایدار، ۷ (۲)، ۱۴۹-۱۶۸.
- ربانی، رسول؛ آرانچولام، دارما؛ عباس‌زاده، محمد و قاسمی، وحید. (۱۳۸۷). بررسی تأثیر رفاه اقتصادی و اجتماعی بر میزان مشارکت شهروندان در امور شهری (مورد مطالعه شهر اصفهان). علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد، ۴ (۲)، ۷۳-۹۹.
- زارعیان، مهسا؛ اسمعیل‌پور، نجما و اکبری، رضا. (۱۳۹۹). سنجش کیفیت زندگی در محلات بافت تاریخی و عوامل مؤثر بر آن نمونه پژوهش: بافت تاریخی شهر یزد. جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، ۳۱ (۱)، ۱۴۲-۱۲۱.
- زیاری، کرامت‌اله؛ نیک‌پی، وحید و علی حسینی. (۱۳۹۲). سنجش میزان مشارکت شهروندان در مدیریت شهری بر اساس الگوی حکمرانی خوب شهری - مطالعه موردی: شهر یاسوج. مسکن و محیط روستا، ۳۲ (۱۴۱)، ۶۹-۸۶.
- طالشی‌انبوهی، مرضیه؛ آقائی‌زاده، اسماعیل و جعفری مهرآبادی، مریم. (۱۳۹۸). ارزیابی زیست‌پذیری در بافت‌های فرسوده شهری مطالعه موردی: منطقه یک شهر قزوین. مجله شهر پایدار، ۲ (۳)، ۵۹-۷۸.
- عزیزی، محمد مهدی و بهرا بهاره. (۱۴۰۱). ارزیابی اثرات پروژه‌های محرک توسعه در محله‌های شهری (نمونه مورد مطالعه: محله گودال مصلی، شهر یزد). فصلنامه مطالعات شهری، ۱۰ (۳۷)، ۵۷-۷۰.
- فدوی‌نیا، شیماء؛ زیویار، پروانه و سرور رحیم. (۱۴۰۲). تحلیل شاخص‌های حکمروایی خوب شهری و سنجش اثر آن در کارایی و اثربخشی مدیریت محلی با رویکرد آینده‌پژوهی (مطالعه موردی: منطقه ۲۰ شهر تهران). فصلنامه جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)، ۱۲ (۴۹)، ۸۷۰-۹۰۰.
- قاسمی، ابوالفضل؛ علویان، مرتضی؛ لطفی، صدیقه و مریم رحمانی. (۱۴۰۰). تحلیل مضامین حکمرانی خوب شهری در برنامه‌های توسعه جمهوری اسلامی ایران. پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی/ایران، ۱۰ (۳۴)، ۱۱۷-۱۴۱.
- کریمی، تاج‌الدین. (۱۳۹۹). تبیین جایگاه حکمروایی یکپارچه کلان‌شهری از منظر امنیت انسانی. پژوهش‌های دانش انتظامی، ۲۲ (۱)، ۳۴-۱.
- نقصان‌محمدی، محمدرضا و میروکیلی، مسعود. (۱۳۹۱). مدرسه محله هنر و معماری یزد. تجدید حیات «محله سهل‌بن‌علی» با حضور «مدرسه هنر و معماری». صفة، ۲۲ (۳)، ۴۵-۶۴.

References

- Adineh Vand, A. A., & Alian, M. (2016). Good urban governance: The prioritization of components and indicators. *A Quarterly Journal of Strategy*, 25(4), 305-338. [In Persian].
- Aghapoor, F. (2023). *Regeneration of the historical urban fabric with emphasis on the innovation and technology zone* (Case study: Goudal Mosalla) [Master's thesis, Yazd University]. [In Persian].
- Akbari, Gh. (2007). Social capital and urban governance. *Geographical Research Quarterly*, 21(83), 135-153. [In Persian].
- Akbari, R., Alizadeh, A., & Rezaeian, F. (2023). Priorities of campus in the transition from first- and second-generation universities to third and fourth based on the Noel-Levitz satisfaction evaluation model. *Journal of Fine Arts: Architecture and Urban Planning*, 28(3), 41-60. [In Persian].
- Azizi, M. M., & Bahra, B. (2021). A post-implementation assessment of flagship projects in the urban neighborhoods: Case study, of Godal-Mosalla neighborhood in Yazd, Iran. *Motaleate Shahri*, 10(37), 57-70. [In Persian].
- Babaei, M., & Ebrahimi, S. (2017). Studying the components of integrated urban management

- in Isfahan. *Journal of Urban Economics*, 1(1), 17–36. [In Persian].
- Baryshnikova, M., Vashurina, E., Chinnova, I., Sharykina, & Sergeev, Y. (2019). The role of flagship universities in a region: Transformation models. *Voprosy Obrazovaniya*, 8–43.
- Bastin, A., Ziari, K., Pour Ahmad, A., & Hatami Nezhad, H. (2018). Assessment of the good urban governance impact on urban livability (Case study: Bushehr City). *Research and Urban Planning*, 9(34), 1–18. [In Persian].
- Fadavi nia, S., Zivyar, P., & Sarvar, R. (2023). Analysis the urban good governance indicators and measuring its effect on the efficiency and effectiveness of the local management using future studies approach (Case study: Region 20 of Tehran City). *Quarterly of Geography & Regional Planning*, 12(49), 870–900. [In Persian].
- Fernandez-Esquinas, M., & Pinto, H. (2014). The role of universities in urban regeneration: Reframing the analytical approach. *European Planning Studies*, 22(7), 1462–1483.
- Ghasemi, A., Alavian, M., Lotfi, S., & Rahmani, M. (2021). Thematic analysis of good urban governance in the development programs of the Islamic Republic of Iran. *Strategic Research on Social Problems in Iran*, 10(34), 117–141. [In Persian].
- Haghighat Naeeni, G. (2020). Surveying the effect of campuses as a stimulant projects in urban areas Case Study: The impact of the Tehran Art University (National Garden campus) to the surrounding urban area. *Journal of Sustainable Architecture and Urban Design*, 7(2), 149–168. [In Persian].
- Harris, M., & Holley, K. (2016). *Universities as anchor institutions: Economic and social potential for urban development*. In M. B. Paulsen (Ed.), *Higher Education: Handbook of Theory and Research* (pp. 393–439). Springer International Publishing.
- Hosseini, S. (2021). Measuring the level of citizen participation in urban management based on urban governance model (Case study; District 5 of Tehran Municipality). *Urban Management Studies*, 35–49. [In Persian].
- Joodaki, H., & Ghasempour, A. (2021). Challenges of integrated urban management and providing operational solutions. *Journal of New Research Approaches in Management and Accounting*, 5(16), 1–16. [In Persian].
- Karami, T. A. (2020). Explaining the position of integrated metropolitan governance from the perspective of human security. *Pazhuhesh haye Daneshe Entezāmi*, 1–34. [In Persian].
- Neave, G. (2000). *The universities' responsibilities to society: International perspectives*. Pergamon Press.
- Noghsan Mohammadi, M. R., & Mirvakili, M. (2012). The role of the school of art and architecture in revitalization of Sahl-ibn-Ali Quarters, Yazd. *Soffeh*, 22(3), 45–64. [In Persian].
- Pak Seresht, A. S., & Ayat Allahi, S. M. H. (2018). The development plan of the faculty of art and architecture at the University of Yazd with an emphasis on economic sustainability. *Proceedings of the 3rd International Conference & 4th National Conference on Civil Engineering, Architecture and Urban Design* (pp. 1–10). [In Persian].
- Pourghorban, A., Arghan, A., & Karkehabadi, Z. (2022). The future studies of the management of urban valuable historical contexts, Case study: District 8 of Tabriz Metropolitan Municipality. *Journal of Future Cities Vision*, 3(4), 43–64. [In Persian].
- Rabani, R., Arancholam, D., Abbasi Zadeh, M., & Vahid Ghasemi. (2007). Investigating the impact of economic and social welfare on the level of citizens' participation in urban affairs (Case study: Isfahan City). *Social Sciences Journal of Ferdowsi University of Mashhad*, 4(2), 73–100. [In Persian].
- Taleshi Anbohi, M., Aghaeizadeh, E., & Jafari Mehabadi, M. (2019). Assessment on livability of urban deteriorated fabrics: A case study of Qazvin. *Journal of ustainable City*, 2(3), 59–78. [In Persian].
- Taylor, Jr, H. L., & Luter, G. (2013). *Anchor institutions: An interpretive review essay*. University at Buffalo Center for Urban Studies.
- Zareian, M., Esmailpoor, N., & Akbari, R. (2020). Assessing the quality of life in the historic district neighborhoods and factors affecting it Case Study: Historic District of Yazd City.

- Geography and Environmental Planning*, 31(1), 121–142. [In Persian].
- Zeng, X., Ortner, F. P., & Tuncer, B. (2025). Systematic review of the role of arts places in fostering urban sustainability and resilience. *Sustainability*, 17(2076), 1–21.
- Ziari, K., Nikpay, V., & Hosseini, A. (2013). Measuring the level of public participation in urban management based on the urban good governing pattern: A case study of Yasouj. *Housing and Rural Environment*, 32(141), 69–87. [In Persian].